

Prikaz knjige: Udruga medicinskih sestara zdravstvene njege u kući – crtice iz povijesti (2004. – 2022.)

Book Review: Association of Home Care Nurses - Highlights from History (2004–2022)

Danijela Sopić

¹Srednja škola Čakovec, Ul. Jakova Gotovca 2, 40 000 Čakovec, Hrvatska; Alma Mater Europaea University – ECM, Slovenska ulica 17, 2 000, Maribor, Slovenija (PhD student),

Primljeno / Received 2. siječnja 2025. / January 2nd 2025;

Prihvaćeno / Accepted 17. siječnja 2025. / January 17th 2025;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Danijela Sopić, univ. mag. med. techn., Srednja škola Čakovec, Ul. Jakova Gotovca 2, 40000 Čakovec, Hrvatska, tel: +385 91 984 9588, Hrvatska, e-mail: danijela.sopic@almamater.si

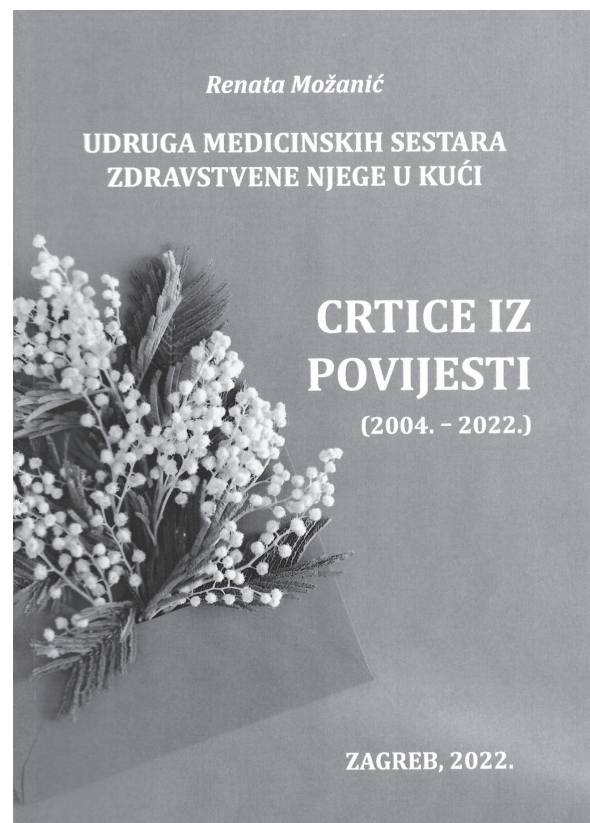
Zdravstvena njega u kući relativno je nov koncept u mnogim zemljama i pojavljuje se u različitim oblicima širom svijeta. U nekim državama pruža se samo osnovna pomoć u kući, dok u drugima zdravstvena njega u kući obuhvaća naprednu medicinsku skrb, uključujući modele bolnica kod kuće [1]. Potražnja za zdravstvenom njegom u kući raste zbog globalnih demografskih promjena kao što su starenje stanovništva, napredak tehnologija podrške i porast kroničnih bolesti koje zahtijevaju dugoročnu skrb [2].

Način organizacije zdravstvene njege varira od zemlje do zemlje; dok u nekim državama dominiraju privatni sektori, druge države nude javno financiranu uslugu [3]. U Hrvatskoj se zdravstvena njega u kući obavlja kao djelatnost na razini primarne zdravstvene zaštite koju provode medicinske sestre / medicinski tehničari općeg smjera prema nalogu izabranog liječnika obiteljske medicine. Regulirana je *Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja na zdravstvenu njegu u kući osigurane osobe*. Pravo na uslugu ostvaruju sve osigurane osobe koje ispunjavaju propisane medicinske indikacije, a u svrhu poboljšanja zdravstvenog stanja, sprječavanja njegova pogoršanja i uz poduku osigurane osobe i članova obitelji o provođenju postupaka zdravstvene njege [4].

Skrb za pacijente u vlastitom domu, bez odvajanja od obitelji i poznatog okruženja, liječenje izvan bolničkog sustava i smanjenje uloženi sredstava u bolnički sustav samo su neke od prednosti ove djelatnosti koje doprinose cjelokupnoj društvenoj zajednici [5] u kojoj medicinske sestre / medicinski tehničari ne djeluju samo kao zdravstveni radnici nego često preuzimaju i uloge poduzetnika, poslodavaca te u velikom broju slučajeva privatnih pružatelja usluga.

Monografija Udruge medicinskih sestara zdravstvene njege u kući

Monografija *Udruga medicinskih sestara zdravstvene njege u kući – crtice iz povijesti (2004. – 2022.)* pruža sustavan uvid u

SLIKA 1. Udruga medicinskih sestara zdravstvene njege u kući – crtice iz povijesti (2004. – 2022.) – recenzija, naslovna stranica. Izdavač: Zagreb: Udruga medicinskih sestara zdravstvene njege u kući. Godina izdanja: 2022. ISBN: 978-953-59067-3-5. Broj stranica: 128

povijest, rad i doprinos Udruge medicinskih sestara zdravstvene njege u kući koja gotovo dva desetljeća djeluje kao podrška medicinskim sestrama u ovom specifičnom području zdravstvene skrbi. Namijenjena je stručnjacima iz područja sestrinstva, akademskoj zajednici, istraživačima zdravstvenih i društvenih znanosti, donositeljima odluka

u zdravstvenom sustavu te svima zainteresiranima za povijesni razvoj, aktualne prakse i perspektive zdravstvene njege u kući. Udruga ju je objavila 2022. godine čime se ističe važan doprinos Udruge u oblikovanju prakse zdravstvene njege u kući te ističe potreba za većim profesionalnim i društvenim priznanjem ove djelatnosti.

Autorica je monografije dr. sc. Renata Možanić, doktorica znanosti iz područja socijalne gerontologije i magistra sestriinstva, koja od 2022. godine obnaša funkciju predsjednice Udruge medicinskih sestara zdravstvene njege u kući te ima dugogodišnje iskustvo u vođenju ustanove za zdravstvenu njegu u kući. Knjigu je uredio dr. sc. Nenad Bukvić, stručnjak povijesti i arhivistike, te autor i urednik brojnih znanstvenih i stručnih publikacija. Monografija je strukturirana u 14 tematskih cjelina koje pružaju sustavan pregled ključnih aktivnosti Udruge od samih početaka, njezine upravljačke strukture i djelovanja.

Povijest strukovnog udruživanja

U prvom dijelu autorica razmatra povijest strukovnog udruživanja medicinskih sestara u Hrvatskoj, od početaka 1920-ih do osnivanja Udruge medicinskih sestara zdravstvene njege u kući 2004. godine. Kronološki se prate ključni događaji i institucije, uključujući osnivanje Organizacije diplomiranih sestara Škole za sestre u Zagrebu i Škole za sestre pomoćnice 1921. godine. Opisan je razvoj strukovnih glasila kao što su *Sestrinska riječ* i *Sestrinski vjesnik*, koji su objavljivali smjernice za njegu bolesnika u kući. Posebna pažnja posvećena je stručnim udruženjima u kontekstu političkih i društvenih promjena, kao što je osnivanje Hrvatskog udruženja medicinskih sestara 1992. godine, kasnije Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS), što je omogućilo daljnji razvoj djelatnosti u samostalnoj Hrvatskoj. Posebna pažnja posvećena je osnivanju i razvoju Sekcije medicinskih sestara zdravstvene njege u kući unutar HUMS-a tijekom 1990-ih. Sekcija je organizirala seminare i savjetovanja postupno prerastajući u samostalnu Udrugu 2004. godine. Autorica ističe doprinos profesionalizaciji struke i razvoju zdravstvene njege u kući kao važnog segmenta primarne zdravstvene zaštite.

Ovaj dio monografije stručno povezuje povijesni razvoj s političkim i društvenim kontekstima omogućujući čitateljima bolje razumijevanje važnosti ove djelatnosti u sustavu zdravstvene zaštite. Temeljit prikaz faza razvoja čini ovu monografiju vrijednim izvorom za stručnjake i širu javnost jer pruža sveobuhvatan i pristupačan pregled povijesti i profesionalizacije struke.

Osnivanje i razvoj Udruge

Drugi dio monografije analizira osnivanje Udruge medicinskih sestara zdravstvene njege u kući (ZNJUK) i njezinu organizacijsku strukturu. Autorica ističe razloge osnivanja Udruge oslanjajući se na podatke Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koji pokazuju važnost zdravstvene njege u kući, s više od 2 milijuna posjeta u 2004. godini i velikim brojem medicinskih sestara i tehničara uključenih u ovu djelatnost. Ovi podaci potvrđuju potrebu za Udrugom te njezinu ključnu ulogu u profesionalizaciji i razvoju struke.

Udruga je od svojih početaka definirala jasnu misiju i ciljeve te ih je prilagodila potrebama i izazovima struke. Njezine temeljne aktivnosti uključuju zaštitu prava i interesa članova, promicanje i unapređenje zdravstvene njege u kući te kontinuirano obrazovanje i stručno usavršavanje. Misija Udruge usmjerena je na unapređenje kvalitete zdravstvene njege primjenom stručnih i etičkih načela s ciljem postizanja izvrsnosti u djelatnosti. Udruga također promiče sestriinstvo kao profesiju, pruža savjetodavnu i pravnu pomoć te aktivno surađuje s relevantnim stručnim organizacijama radi usklađivanja usluga s visokim standardima prakse.

Struktura i organizacija Udruge definirani su Statutom prema kojem članovi sudjeluju u radu Udruge kroz Skupštinu, dok Upravni odbor, predsjednik i ostali dužnosnici upravljaju organizacijom. Autorica navodi podatke o razvoju članstva, uključujući broj članova i geografske teritorijalne raspodjele, što potvrđuje široku prihvaćenost Udruge u sestriinskoj zajednici. U 2022. godini Udruga je imala 398 članova u 62 različite ustanove i privatne prakse, što ukazuje na ozbiljnost i opsežnost njezinih aktivnosti te potencijal za daljnje širenje.

Aktivnosti i doprinos Udruge

Treći dio monografije pruža pregled aktivnosti ZNJUK-a ističući njezin kontinuirani razvoj i angažman u unapređenju kvalitete zdravstvene njege u kući. Autorica opisuje organizirane stručne skupove i simpozije, ističući njihovu važnost za usavršavanje i razmjenu stručnih znanja među medicinskim sestrama i tehničarima te suradnju s državnim institucijama, lokalnom samoupravom i privatnim sponzorima koji omogućuju održavanje tih događanja na visokoj profesionalnoj razini.

Monografija ističe važnost izrađenih *Smjernica za postupke u zdravstvenoj njezi u kući* ključnih za standardizaciju prakse i osiguranje dosljednosti u pružanju usluga. Ažuriranja tih smjernica pokazuju spremnost Udruge da odgovori na nove izazove, uključujući izradu priručnika *Zdravstvena njega bolesnika u kući*. Elaborat o stanju i mogućnostima razvoja zdravstvene njege u kući u Hrvatskoj nudi konkretne prijedloge za rješavanje problema unutar djelatnosti. Implementacija smjernica za palijativnu skrb u kući odgovara na rastuće potrebe za stručnom skrbi starijih i teško oboljelih osoba. Osim navedenih publikacija, monografija ističe provedene programe stručnog usavršavanja za medicinske sestre i tehničare zdravstvene njege u kući koji su ključni za razvoj vještina i usklađeni su s europskim standardima, što potvrđuje njihovu međunarodnu prepoznatljivost.

Također, ističe se da je suradnja Udruge s Hrvatskom komorom medicinskih sestara, Ministarstvom zdravstva, HZ-ZO-om i drugim institucijama ključna u lobiranju za priznavanje i adekvatno vrednovanje zdravstvene njege u kući, a obilježavanje Dana otvorenih vrata zdravstvene njege u kući predstavlja koristan korak u povećanju vidljivosti ove važne grane zdravstvene skrbi, pritom jačajući javnu svijest o njezinoj ulozi u društvu. Nadalje, treći dio monografije jasno prikazuje širok spektar aktivnosti Udruge, njezinu posvećenost profesionalnom razvoju medicinskih sestara u zdravstvenoj njezi u kući te značajan doprinos unapređenju zdravstvene skrbi u kući na svim razinama.

Zaključak i značaj monografije

Monografija se temelji na vjerodostojnim povijesnim izvorima koji omogućuju detaljno razumijevanje obrađenih tema. Povijesni zapisi iz *Sestrinske riječi*, *Vjesnika Društva diplomiranih sestara* i *Sestrinskog glasnika* potvrđuju dugu tradiciju zdravstvene njege bolesnika u kućama u Hrvatskoj, dodatno verificirajući ključne informacije. Slikovni materijali iz privatnih zbirki članova Udruge i Državnog arhiva obogaćuju tekst te pružaju vizualni kontekst koji čitateljima nudi bolji uvid u obrađene teme.

Knjiga uključuje životopise dosadašnjih predsjednica (Vesna Mioković, Đurđa Vizjak, Jadranka Plužarić, Barica Hršak, Renata Možanić) koje su samostalno ustupile biografske podatke. Ovaj osobni doprinos povezuje čitatelja s ključnim osobama u povijesti Udruge. Dodatno, monografija sadrži važne dokumente kao što su izvještaji o osnivanju, programu rada i drugim aktivnostima Sekcije medicinskih sestara zdravstvene njege u kući, što potvrđuje organizacijske temelje Udruge, dok QR kodovi omogućuju interaktivno iskustvo, pristup videima, kartama i drugim digitalnim

sadržajima. Ovaj element doprinosi modernizaciji monografije i čini je suvremenim alatom za obrazovanje i istraživanje. Dokumenti Udruge, uključujući Statut i zapisnike iz pismohrane ZNJUK-a, dodatno podupiru ozbiljnost i temeljitost istraživanja.

Monografija se odlikuje i bogatstvom fotografija sa stručnih konferencija i događanja koje su preuzete iz privatnih zbirki članova i s web-stranica relevantnih ustanova. Ove slike ne samo da vizualno obogaćuju tekst već pružaju kronološki pregled važnih događaja u sektoru zdravstvene njege u kući. Naposljetku, knjiga se može smatrati vrijednim izvorom koji temeljito istražuje rad i postignuća Udruge kombinirajući povijesne dokumente, osobne doprinose, digitalne elemente i vizualne materijale s ciljem pružanja sveobuhvatnog uvida u ovu važnu temu. Navedeno predstavlja izvrsnu osnovu za daljnja istraživanja.

Authors declare no conflict of interest.

Nema sukoba interesa.

Literatura / References

- [1] Nakrem S, Kvanneid K. How is quality of care in home healthcare created? A qualitative study of health professionals' perspectives. *Healthcare*. 2022; 10 (6): 1021. <https://doi.org/10.3390/healthcare10061021>
- [2] Lahrichi N, Lanzarone E, Yalçındağ S. A first route second assign decomposition to enforce continuity of care in home health care. *Expert Systems with Applications*. 2022; 193: 116442. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2021.116442>
- [3] A Good Life in Old Age?: Monitoring and Improving Quality in Long-term Care [Internet]. Paris: OECD Publishing; 2013. [ažurirano 17. 6. 2013; pristupljeno 26. 12. 2024]. Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/a-good-life-in-old-age_9789264194564-en.html
- [4] Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja na zdravstvenu njegu u kući osigurane osobe. *Narodne novine*, br. 88/2010 (s izmjenama i dopunama: NN 1/2011, 16/2011, 87/2011, 38/2013, 49/2013, 93/2013, 62/2015, 77/2015, 129/2017)
- [5] Svetić Čišić R, ur., *Zdravstvena njega u kući: sadašnjost i perspektiva u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Udruga medicinskih sestara zdravstvene njege u kući; 2018.